

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ

29-35-69, 628-37-04
621-07-57, 628-90-17

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00-503 W A R S Z A W A
TELEFAX: 29-40-89

BS/369/75/92

SPOŁECZNY OBRAZ GŁÓWNYCH PARTII POLITYCZNYCH

Komunikat z badań

Warszawa, wrzesień 1992 r.

idz...

UWAGA: Przedruk materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła.

♦ Zwolennicy głównych ugrupowań politycznych myślą o swoich partiach w kategoriach personalnych.

♦ Ważne jest to, czyje interesy reprezentują ich partie.

♦ Mniej ważne są kwestie ideologiczne i programowe.

Jak są postrzegane główne partie polityczne przez swoich potencjalnych wyborców? Co stoi za deklaracją poparcia tej, a nie innej partii? Jakie są główne cechy danej partii przysparzające jej zwolenników? Odpowiedzi na te pytania mogą dostarczyć wyniki lipcowego sondażu CBOS¹, którego przedmiotem był m.in. sposób postrzegania głównych partii politycznych przez opinię publiczną oraz zakres społecznego poparcia dla tych partii².

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (26) zrealizowano w dniach 16-20 lipca 1992 roku na 1124-osobowej reprezentatywnej ogólnopolskiej próbie losowej.

² Dokładne omówienie wielkości elektoratów partii politycznych było przedmiotem wcześniejszego komunikatu CBOS: "Czy znamy partie polityczne i ich liderów?" Warszawa, lipiec 1992 r.

Główne ugrupowania polityczne

Przedmiotem analizy będą te główne ugrupowania polityczne, które cieszą się największym poparciem potencjalnych wyborców. Przypomnijmy, że 53% respondentów zadeklarowało (33% - "na pewno tak", a 20% - "chyba tak") swój udział w ewentualnych nowych wyborach do Sejmu. Spośród nich 28% badanych nie wiedziało, na którą z partii oddaliby swój głos. Jak pokazuje doświadczenie, deklaracje udziału w wyborach są zazwyczaj w 20% zawyżone. Stąd też prawomocne wydaje się przypuszczenie, że ci, którzy nie wiedzą, na kogo głosowaliby, prawdopodobnie nie wezmą udziału w wyborach. Rozkład procentowy poparcia dla poszczególnych większych ugrupowań politycznych przedstawia się następująco:

Poparcie dla partii pierwszego wyboru wśród: (N=521)

	<u>osób deklarujących udział w wyborach</u>	<u>osób o zdecydowanych preferencjach</u>
Unia Demokratyczna	21%	29%
Polskie Stronnictwo Ludowe	12%	16%
NSZZ "Solidarność"	9%	12%
Konfederacja Polski Niepodległej	6%	9%
Socjaldemokracja RP	5%	8%
Kongres Liberalno- -Demokratyczny	3%	4%
Zjednoczenie Chrześcijańsko- -Narodowe	3%	4%
NSZZ "Solidarność" RI	2%	3%
Pozostałe partie	11%	15%
Niezdecydowani	28%	0%

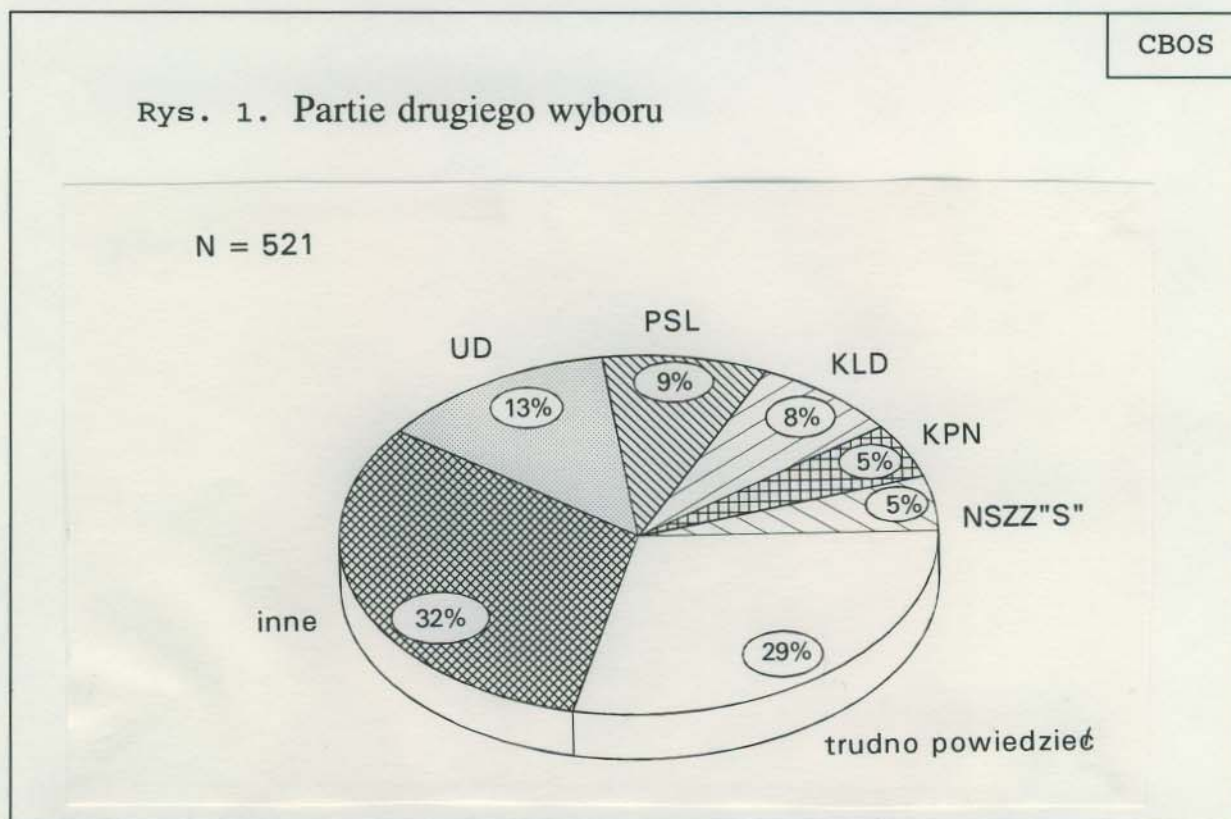
Powyżej pięcioprocentowego progu zaporowego nowej ordynacji wyborczej znalazły się trzy ugrupowania³ współtworzące obecny rząd. Jak się jednak wydaje, są one w stanie przekroczyć ten próg. Wpływy Kongresu Liberalno-Demokratycznego mogą rozszerzyć się o głosy pozyskane od potencjalnego liberalnego elektoratu Polskiej Partii Przyjaciół Piwa, NSZZ "Solidarność" RI - o sympatyków Porozumienia Ludowego, potencjalny zaś elektorat Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego w znacznej mierze - jak to miało miejsce w ostatnich wyborach - podejmuje decyzję tuż przed wyborami.

Partie drugiego wyboru

Pytaliśmy również o partie tzw. drugiej preferencji. Rozkład odpowiedzi na pytanie: *A gdyby partia, na którą zamierza Pan(i) głosować, nie wystawiła kandydatów na posłów w Pana(i) okręgu wyborczym, to na jaką inną głosował(a)by Pan(i) wtedy?* jest przedstawiony na rysunku 1.

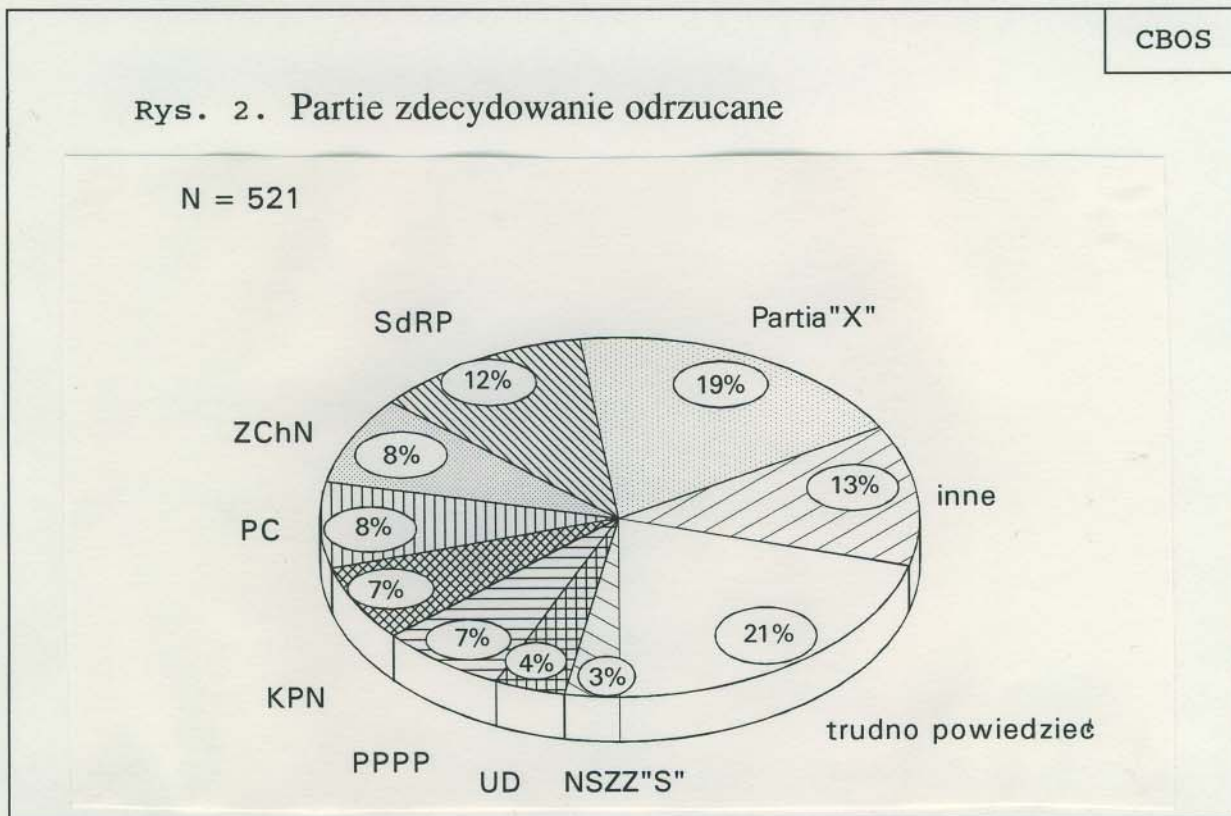
³ Ugrupowania te nie zostaną objęte dalszymi analizami, gdyż z powodu małych liczebności respondentów deklarujących dla nich poparcie, nie spełnione byłyby wymogi wnioskowania statystycznego. W tym przypadku konieczne byłoby zastosowanie bardziej pogłębionych, raczej jakościowych technik analizy. Tego rodzaju analizami mogłyby być objęte również wyniki dotyczące pozostałych ugrupowań politycznych. Pozwoliłoby to na sformułowanie pełniejszego obrazu ważniejszych na scenie politycznej partii w kategoriach raczej jakościowych cech image niż ilościowych rozkładów frekwencji wypowiedzi.

Rys. 1. Partie drugiego wyboru

Interesowało nas również, czy istnieją partie zdecydowanie odrzucane przez potencjalnych wyborców. Pytanie brzmiało: *A na kandydatów jakiej partii lub organizacji na pewno nie zamierza Pan(i) oddać swojego głosu w wyborach do Sejmu?* Rozkład odpowiedzi na to pytanie jest przedstawiony na rysunku 2.

Rys. 2. Partie zdecydowanie odrzucane

Dodatkowe informacje o preferencjach politycznych można uzyskać z odpowiedzi respondentów na pytanie o odpowiadający im program ideologiczno-polityczny partii. Badani mieli do wyboru dziesięć możliwości, a ich zadaniem było wskazanie, na co powinna kłaść nacisk partia, której życzyliby zwycięstwa w wyborach (tab. 1).

Tabela 1

w procentach

Orientacja ideologiczno-polityczna	Ogółem N=1124	Wskazania osób, które zamierzają głosować na daną partię				
		UD	PSL	NSZZ "S"	KPN	SdRP
Partia kładąca nacisk na:						
- ochronę państwowego przemysłu	24	20	32	27	24	41
- ochronę socjalną i równość obywateli	48	46	33	51	41	59
- rozwój prywatnych przedsiębiorstw	12	17	6	19	20	13
- ochronę środowiska naturalnego	32	50	35	25	30	31
- wartości chrześcijańskie	9	5	2	11	2	0
- ochronę Polski przed wpływami innych narodowości	13	10	8	13	17	21
- utrzymanie ładu i porządku w kraju	59	60	62	75	63	54
- swobody obywatelskie	11	16	13	11	13	3
- wejście Polski do Europy	16	33	7	21	17	11
- ochronę polskiego rolnictwa	50	39	81	41	45	41

Spółeczny obraz głównych ugrupowań politycznych

Szukając odpowiedzi na pytanie, jak są postrzegane główne partie polityczne **przez swoich zwolenników**, prosiliśmy respondentów popierających poszczególne ugrupowania o krótką ich charakterystykę. *Co Pan(i) może powiedzieć o partii, na którą zamierza Pan(i) głosować? Jakie są główne jej cele, jacy są jej przywódcy, jakich ludzi skupia, jaka jest jej działalność?* Ankietowani nie ograniczeni zamkniętą kafeterią odpowiedzi spontanicznie wskazywali na te cechy partii, które uważali za kluczowe dla jej opisu. Poniżej przedstawiamy podaną przez respondentów charakterystykę tych partii, które otrzymały 5 lub więcej procent wskazań.

Unia Demokratyczna

Potencjalny elektorat Unii Demokratycznej jest najliczniejszy. Zwolennicy Unii najczęściej stwierdzali, że partia ta skupia ludzi mądrych, wykształconych, fachowców (30%), inteligencję (9%). Ponadto 13% ankietowanych podkreślało, że są w niej ludzie, którzy przede wszystkim myślą o kraju, a nie o swoich interesach. Dla 16% podstawowe znaczenie ma fakt przynależności do UD Jacka Kuronia. Obok tego personalnego wymiaru postrzegania Unii Demokratycznej pojawiały się również wypowiedzi określające Unię jako partię umiarkowaną, dążącą do porozumienia, zgody narodowej (17%), mającej dobry program (13%), troszczącej się o poziom życia ludzi, zarobki, ochronę socjalną (12%).

Unia Demokratyczna jest również na czele rankingu partii drugiej preferencji - wskazało na nią 16% potencjalnego elektoratu. Spośród nich większość stanowili potencjalni wyborcy: Polskiego Stronnictwa Ludowego (26%), Socjaldemokracji RP (20%), NSZZ "Solidarność" (17%), Kongresu Liberalno-Demokratycznego (15%).

Z kolei zwolennicy Unii najczęściej wymieniali jako partię drugiego wyboru: Kongres Liberalno-Demokratyczny (24% spośród nich), Polskie Stronnictwo Ludowe (11%), Konfederację Polski Niepodległej (9%). Na pewno zaś nie oddaliby swojego głosu na partię "X" (24%), Porozumienie Centrum (12%), Konfederację Polski Niepodległej (11%), Socjaldemokrację RP (10%), Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe (9%). Na Unię z całą pewnością nie zamierza głosować 4% deklarujących udział w wyborach. W uzasadnieniu dominowały wypowiedzi wyrażające negatywną ocenę działalności rządu Tadeusza Mazowieckiego, zawiedzione oczekiwania związane z jego ekipą (52%).

Nieco częściej niż inni popierają Unię: kobiety, ludzie młodzi poniżej 25 roku życia, mieszkańcy miast, osoby z wykształceniem średnim i wyższym, kadra kierownicza i pracownicy umysłowi, prywatni przedsiębiorcy, ludzie mający wysokie dochody, respondenci dobrze oceniający swoją sytuację materialną⁴.

Spośród przedstawionych dziesięciu orientacji ideowo-programowych, zwolennicy Unii Demokratycznej częściej niż potencjalni wyborcy innych partii opowiadali się za wejściem Polski do Europy (33%) i ochroną środowiska (50%).

⁴ Szczegółowe zróżnicowanie poglądów badanych w zależności od ich cech socjodemograficznych zamieszczono w tabeli aneksu.

Polskie Stronnictwo Ludowe

Związek PSL z problemami wsi, reprezentacja przez tę partię interesów wsi i rolnictwa - to cechy najczęściej wymieniane przez zwolenników tej partii (77%). Dla 12% zwolenników stronnictwa istotne znaczenie ma to, że na jego czele stoją młodzi ludzie, a dla 11% - że prezesem partii jest Waldemar Pawlak.

PSL cieszy się sympatią 12% potencjalnych wyborców. Wśród nich najwięcej (37%) jest zwolenników Unii Demokratycznej oraz Socjaldemokracji RP (15%). Elektorat stronnictwa w największym stopniu sympatyzuje z Unią Demokratyczną (20%), Porozumieniem Ludowym (14%), NSZZ "Solidarność" RI (12%).

Zwolennicy PSL to najczęściej ludzie starsi (45-65 lat), mieszkańcy wsi, osoby z wykształceniem podstawowym, rolnicy, osoby mające najniższe dochody, respondenci pesymistycznie oceniający rozwój sytuacji w kraju.

Wyborcy PSL szczególną wagę przywiązują do hasła ochrony polskiego rolnictwa (81%) oraz do ochrony państwowego przemysłu (32%). Mniej niż w elektoratach innych partii jest wśród nich opowiadających się za ochroną socjalną i równością obywateli - (33%), wejściem Polski do Europy (7%) i rozwojem prywatnych przedsiębiorstw (6%).

NSZZ "Solidarność"

Zwolennicy NSZZ "Solidarność" przede wszystkim zwracali uwagę, że jest to ugrupowanie ludzi pracy, skupiające i reprezentujące interesy robotników i pracowników (35%), że zajmuje się problemami ochrony socjalnej, zarobkami, poziomem życia (21%), walki z bezrobociem (11%). Dla 19% jej elektoratu istotne znaczenie ma przeszłość, osiągnięcia i dokonania w walce z "komuną".

Potencjalni wyborcy NSZZ "Solidarność" sympatyzują w podobnym stopniu z wieloma partiami, z wyjątkiem Socjaldemokracji RP, Partii "X" i ZZ "Samoobrona". Poparcie dla NSZZ "Solidarność" jest większe wśród robotników wykwalifikowanych, pracowników fizyczno-umysłowych, respondentów, których dochody kształtują się na średnim poziomie.

Zwolennicy NSZZ "Solidarność" częściej niż inni akcentują wagę utrzymania ładu i porządku w kraju (75%) i wartości chrześcijańskie (11%).

Konfederacja Polski Niepodległej

KPN dla swoich wyborców to przede wszystkim: partia dążąca do rozliczenia komunistycznej przeszłości Polski (28%), dbająca o interesy Polski, sprzeciwiająca się jej wyprzedaży (20%), skupiająca ludzi myślących o sprawach kraju, a nie o swoich własnych interesach (15%), zmierzająca ku poprawie gospodarki (15%).

Zwolennicy KPN w równym stopniu darzą sympatią pozostałe partie polityczne. Wyjątek stanowią: Zjednoczenie Chrześcijańsko-Demokratyczne, Chrześcijańska Demokracja, Stronnictwo Ludowo-

Chrześcijańskie, Socjaldemokracja RP oraz Unia Pracy, wobec których nikt ze zwolenników Konfederacji nie wyraził sympatii. W wyborach do Sejmu sympatycy Konfederacji na pewno nie oddaliby swego głosu na SdRP oraz Partię "X" (po 20%). Zwolenników KPN nie wyróżniają preferencje dla żadnej z orientacji ideologiczno-programowych.

Socjaldemokracja RP

Ponad jedna trzecia (36%) zwolenników SdRP uważa, że jest to partia, która przede wszystkim ma na uwadze ochronę poziomu życia ludzi, troszczy się o materialne warunki społeczeństwa. W opinii 21% jej elektoratu skupia ludzi wykształconych, kompetentnych, fachowców, a jednocześnie wyraża interesy ludzi pracy (18%). Jako partię drugiej preferencji zwolennicy SdRP najczęściej wymieniali Unię Demokratyczną (33%) oraz Polskie Stronnictwo Ludowe (18%). Nie będą natomiast głosować na Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe i Konfederację Polski Niepodległej (po 13%).

Zwolennicy SdRP zdecydowanie częściej niż inni są zainteresowani ochroną państwowego przemysłu (41%), ochroną socjalną i równością obywateli (59%) oraz ochroną Polski przed wpływami innych narodowości (21%).

*

*

*

Przedstawione wyniki dają bardzo ogólny zarys społecznego obrazu głównych partii politycznych. W wypowiedziach zwolenników poszczególnych partii dominują wypowiedzi charakteryzujące te partie w kategoriach personalnych (skupiają ludzi ocenianych

pozytywnie) lub w kategoriach interesów grup społecznych (reprezentują interesy ludzi pracy, rolników, inteligencji). Mniej jest wypowiedzi określających partię przez jej najważniejsze cele programowe - wybór kształtu ideologicznego państwa czy preferowane przez nią strategie gospodarcze.

ANEKS

Tabela 1. Poparcie partii politycznych

(%)

	PSL	ZChN	SdRP	UD	NSZZ "S"RI	KLD	KPN	NSZZ "S"	INNE	LICZBA OSÓB
Ogółem	16	4	8	29	3	4	9	12	15	520
Płeć										
Mężczyźni	17	4	9	25	4	5	11	13	12	263
Kobiety	16	4	6	33	3	4	6	11	18	257
Wiek										
do 24 lat	9	2	7	39	0	9	5	7	23	44
25-34	14	4	6	27	4	6	12	15	13	101
35-44	13	2	6	31	4	5	11	11	18	142
45-54	21	5	9	27	3	0	6	17	13	78
55-64	22	2	8	24	2	0	9	16	17	90
65 lat i więcej	18	8	10	32	6	6	6	5	8	62
Miejsce zamieszkania										
Wieś	29	4	4	15	8	4	11	11	14	208
Miasto do 20 tys.	8	2	15	44	0	2	8	10	12	52
od 21 do 100 tys.	9	4	8	34	0	1	10	17	18	113
101-500 tys.	6	4	10	43	2	3	5	11	15	98
501 tys.i więcej mieszk.	8	2	8	35	0	16	6	10	14	49
Region										
Północny	8	1	8	39	0	5	8	18	14	79
Zachodni	17	6	16	29	0	3	6	2	21	63
Środkowozachodni	15	5	4	31	6	5	6	12	16	81
Środkowy	22	4	10	22	1	5	11	14	11	81
Wschodni	23	6	5	24	8	3	5	5	21	62
Południowo-wschodni	25	1	4	26	5	3	14	12	9	76
Południowo-zachodni	6	3	8	31	4	4	10	19	15	78
Wykształcenie										
Podstawowe	24	5	6	18	5	2	8	15	16	166
Zasadnicze zawodowe	14	4	7	23	4	2	14	16	17	131
Średnie	14	2	8	39	3	6	7	9	12	170
Wyższe	6	6	10	48	0	8	4	4	15	52
Grupa społ.-zaw.pracujący										
Kadra kier.,inteligencja	7	7	11	48	0	4	9	7	9	46
Prac.umysl.niż.szczebla	8	0	6	47	0	8	8	13	11	64
Pracownicy fiz.- umysł.	13	4	13	17	4	4	4	21	21	24
Robotnicy wykwalifikowani	6	5	5	19	2	8	14	27	14	63
Robotnicy niewykwalifik.	19	6	10	19	0	0	10	10	26	31
Rolnicy	55	2	5	2	25	0	2	5	5	44
Prywatni przedsiębiorcy	7	0	7	47	0	7	7	13	13	15
Bierni zawodowo										
Renciści i emeryci	18	5	8	29	3	3	10	10	13	153
Uczniowie i studenci	8	0	8	33	0	17	8	0	25	12
Bezrobotni	6	0	12	38	0	0	3	9	32	34
Gospodynie domowe i inni	22	3	0	22	3	0	16	13	22	32
Dochody na jedną osobę										
Do 400 tys. zł	31	4	8	20	4	0	14	4	16	51
401-600	24	4	3	24	8	3	10	8	19	80
601-800	14	2	7	22	3	3	12	22	15	92
801-1000	19	4	7	22	3	7	8	14	14	98
1001-1500	8	3	9	41	2	5	7	14	12	111
Powyżej 1500 tys. zł	10	6	11	40	2	3	5	7	16	88
Ocena własnych war. mater.										
Złe	20	3	7	20	3	3	12	10	21	196
Średnie	16	3	8	33	4	4	6	15	11	232
Dobre	9	8	8	39	3	5	9	9	11	92
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	17	11	2	13	6	6	9	11	25	53
Raz w tygodniu	21	4	5	30	3	3	10	14	11	271
Kilka razy w roku	11	1	9	32	4	4	9	11	18	158
W ogóle nie uczestniczy	8	0	28	33	3	6	0	6	17	36
Ocena kier.rozw.syt.w kraju										
Dobry kierunek	8	3	5	34	3	7	7	18	14	151
Zły kierunek	22	3	9	22	3	3	11	9	17	269
Trudno powiedzieć	13	5	9	39	5	2	6	11	10	100